

Methodologische verantwoording geldstromen TOGS

19 mei 2021

Bijlage behorende bij Rapport bij het Jaarverslag 2020 van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (XIII)

Inleiding

We hebben in ons onderzoek naar de TOGS in beeld gebracht bij welke bedrijven de steun terecht is gekomen ('follow the money'). In deze bijlage gaan we nader in op de gebruikte databestanden in ons onderzoek, de gebruikte normen en de keuzes die we hebben gemaakt in het onderzoek. Ook benoemen we de gevolgen van deze keuzes. Tot slot gaan we in op een aantal gebruikte begrippen in het onderzoek (begrippenlijst).

We benadrukken dat de gegevens die beschikbaar zijn over bedrijven, zowel over steunontvangers als bedrijven die geen steun hebben ontvangen, *niet alle* bedrijven betreffen. Onze uitspraken geven daarmee een beeld van de (financiële) situatie voor beide groepen, maar geen exacte weergave van de werkelijkheid situatie voor alle bedrijven.

Gebruikte bestanden

Het startpunt van onze analyse was het databestand van RVO met daarin de bedrijven die TOGS hebben ontvangen tot en met 30 september 2020. Daarnaast is onze analyse gebaseerd op beschikbare informatie bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Voor de opbouw van de analyse hebben wij allereerst de juiste gegevens geselecteerd uit de beschikbare datasets met relevante gegevens. Daarbij hebben we gebruik gemaakt van de volgende microdatabestanden van het CBS:

- Algemeen Bedrijvenregister (ABR). Betreft de actieve bedrijven in Nederland, gebaseerd op gegevens van de KvK en Belastingdienst, met gegevens over 2019;
- Statistiek Financiën van niet-financiële ondernemingen (NFO). De microdata-bestanden bevatten financiële gegevens (balansgegevens en resultatenrekening) van ondernemingen met rechtspersoonlijkheid uit de niet-financiële sector in Nederland, met gegevens over 2018;
- Faillissementen. Betreft alle in Nederland uitgesproken faillissementen vanaf januari 2008 tot en met januari 2021 (inclusief de in Nederland uitgesproken faillissementen van buitenlandse rechtspersonen);
- Bedrijfsomzet. Betreft de bedrijfsomzet per kwartaal in groothandel en handelsbemiddeling, vervoer en opslag, horeca, informatie en communicatie, specialistische zakelijke diensten en overige zakelijke dienstverlening, met gegevens tot en met 2020.

In onze analyse hebben we het bestand met gegevens over de ontvangers van de TOGS, zoals door RVO beschikbaar gesteld, gekoppeld aan de hierboven genoemde datasets. Als sleutel voor de koppeling gebruiken we een door het CBS gemaakt *volgnummer van bedrijven* dat als statistische eenheid wordt gebruikt, verder aangeduid met de technische term BE_ID. Doordat sommige databestanden betrekking hebben op een ander niveau dan de BE_ID levert een koppeling soms informatieverlies op.¹

Gebruikte normen

In ons onderzoek beschrijven we onder andere de liquiditeits- en solvabiliteitspositie van bedrijven, en benoemen we de situatie rond faillissementen van zowel TOGS-ontvangers als bedrijven die geen TOGS hebben ontvangen. Hierbij hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Voor liquiditeit² houden we een waarde 1 (of groter) aan als indicator voor een gezonde onderneming. Wanneer een bedrijf een liquiditeit heeft van $> 1^3$ dan geeft dat aan dat het bedrijf in staat is om zijn kortlopende schulden te betalen met opbrengsten op de korte termijn.
- Voor solvabiliteit, een indicator voor de mate waarin de onderneming op een bepaald moment in staat is om aan haar totale verplichtingen te voldoen, hanteren we een waarde van $0,25^4$ als indicator voor een gezonde onderneming. Voor het bepalen van de solvabiliteitspositie van bedrijven delen we het eigen vermogen door het totaal vermogen.

Verantwoording gemaakte keuzes

In onze analyse hebben we de volgende keuzes gemaakt:

- De analyse van de data is gebaseerd op de BE_ID. Dit een door het CBS gemaakt volgnummer van bedrijven dat als statistische eenheid wordt gebruikt. Echter, doordat niet alle databestanden uitgaan van dezelfde sleutel, treedt verlies van informatie op.
- Van de niet-TOGS-gebruikers was geen informatie beschikbaar uit 2020. Daarom hebben we de gegevens uit 2019 gebruikt. De bedrijven die begin 2020 zijn gestart en geen TOGS hebben ontvangen ontbreken in deze analyse.
- We baseren ons bij de gebruikte informatie over bedrijven op de meest recente informatie die beschikbaar was voor onze analyse. Waar mogelijk gebruiken we informatie over 2020, maar niet alle databestanden bevatten informatie over dat jaar.⁵
- Omdat niet alle informatie betrekking heeft op dezelfde periode en niet van alle bedrijven alle informatie beschikbaar was, is onze analyse gebaseerd op een *deel* van de bedrijven, en *niet op de gehele* populatie. Zo konden wij voor 15% van de TOGS-ontvangers een koppeling maken met liquiditeits- en solvabiliteitsgegevens uit 2018.
- Tevens werken de microdatabestanden die ten grondslag liggen aan dit onderzoek soms met verschillende selecties. Zo bestaat het databestand met financiële gegevens (NFO) alleen uit niet-financiële ondernemingen. Ook in het databestand waaruit wij de omzetgegevens halen (DRT-BEID) ontbreken bepaalde sectoren, zoals onderwijs en gezondheidszorg. Dit kan ertoe leiden dat er voor sommige indicatoren sprake is van ontbrekende gegevens.
- Onze overzichten hebben we steeds uitgesplitst naar *Sector* en *Aantal werkzame personen*. Voor de uitsplitsing naar sector hebben wij gebruik gemaakt van sbi-codes (SBI 2008) zoals beschikbaar in het Algemeen Bedrijvenregister (ABR). Ook het aantal werkzame personen (wp) volgt uit het ABR.
- Waar we rapporteren over omzetverschil (tussen 2019 en 2020), liquiditeit, solvabiliteit en vaste lasten betreft dat de *mediaan* die we hebben berekend van de waarden voor de betreffende groep bedrijven. Door uit te gaan van de mediaan per groep, de middelste waarde in een reeks getallen gerangschikt naar grootte, kunnen we een beter beeld geven van de *doorsnee* waarde voor de desbetreffende groep bedrijven. Daarmee is er geen sprake van een effect van uitschieters in de waarden.

- Om onthulling van gegevens over individuele bedrijven te voorkomen hanteert het CBS regels die betrekking hebben op de output die wordt vrijgegeven voor analyse. Zo mag er bijvoorbeeld niet worden gerapporteerd over clusters bedrijven kleiner dan 10 waarnemingen. Waar nodig hebben wij in onze overzichten daarom besloten om gegevens die een onthullingsrisico omvatten niet te tonen of de aantallen af te ronden op tientallen.

Begrippenlijst

Hier volgt een toelichting op een aantal gebruikte begrippen in het rapport.

- BE_ID: een door het CBS gemaakt volgnummer van bedrijven dat als statistische eenheid wordt gebruikt.
- Faillissement: hiervan is sprake wanneer een Nederlandse rechtbank dit heeft uitgesproken.
- Liquiditeit: de mate waarin een organisatie aan de kortlopende betalingsverplichtingen kan voldoen.
- Omvang: heeft betrekking op het aantal werkzame personen (wp) bij het bedrijf.
- Omzet: heeft betrekking op de (jaar)omzet, exclusief btw (tenzij anders is aangegeven).
- Sector: op basis van de sbi-code die onderscheidend is naar (deel)sectoren.
- Solvabiliteit: de mate waarin een organisatie in staat is om op korte en lange termijn aan haar betalings- en aflossingsverplichtingen te voldoen.
- Vaste lasten: de afschrijvingen op vaste activa en de overige bedrijfskosten.

Eindnoten

1. Dit speelt zowel bij de NFO, waar niet op het niveau van de BE_ID wordt geregistreerd, maar informatie wel herleidbaar is naar het bovenliggende niveau van ondernemingsgroep (OG) en onderliggende niveau van juridische eenheden (VEP_FINR), als bij het TOGS-bestand, omdat de TOGS is toegekend op het niveau van de juridische eenheid.
2. Hierbij hanteren we de berekening van de liquiditeit inclusief de voorraden, omdat deze deel uitmaken van de eigendommen van de onderneming. Het CBS maakt in de overzichten gebruik van de quickratio, waarbij de voorraden buiten beschouwing worden gelaten. Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83670NED>
3. Zie o.a. de website van de KvK die uitlegt dat een liquiditeit >1 in het algemeen wordt gezien als een gezonde ratio. Bron: <https://www.kvk.nl/advies-en-informatie/financiering/bepaal-de-levensvatbaarheid-van-je-bedrijf/>
4. Zie o.a. de website van de KvK die uitlegt dat een solvabiliteit van 25-40% in het algemeen wordt gezien als een gezonde ratio. Bron: <https://www.kvk.nl/advies-en-informatie/financiering/slim-rekenen-met-solvabiliteit/>. Wij hebben de laagste waarde binnen de bandbreedte aangehouden omdat van de bedrijven die een lagere ratio laten zien zeker gesteld kan worden dat de solvabiliteit te laag is.
5. De NFO betrof 2018 als meest recente jaar, het ABR het jaar 2019, en de bestanden DRT-BEID, TOGS en Faillissementen hadden betrekking op 2020 als meest recente jaar waar informatie over beschikbaar was.

** Aan de inhoud van deze factsheet kunnen geen rechten worden ontleend.*

Meer informatie

Op www.rekenkamer.nl vindt u informatie over de strategie, het werkprogramma en alle gepubliceerde onderzoeken van de Algemene Rekenkamer. Voor meer en/of andere inlichtingen kunt u zich wenden tot voorlichting@rekenkamer.nl.